

РЕШЕНИЕ

№ 30

гр. София, 04.01.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 65 състав, в публично заседание на 07.12.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ванина Колева

при участието на секретаря Ирена Йорданова и при участието на прокурора Десислава Кайнакчиева, като разгледа дело номер **733** по описа за **2022** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), вр. с чл. 285, ал.1 и чл.284 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Делото е образувано по искова молба вх. № 2970/27.01.2022г. от Б. Н. С., ЕГН [ЕГН], за присъждане на обезщетение в размер на 20000 лв. за неимуществени вреди, причинени от условията, в които е бил поставен в ЗОЗТ „К.“ в периода от 30.11.2019г. до 06.12.2021г. – в помещение с множество дървеници. С молба от 14.04.2022 г. ищецът заявява, че насочва иска си срещу Главна дирекция “Изпълнение на наказанията” при Министерството на правосъдието.

С молба от 03.05.2022г. е уточнено, че причинените на ищеца неимуществени вреди се изразяват в преживяно физическо и психическо страдание, значителен дискомфорт, накарняване на човешкото му достойнство и притеснения, които е изпитвал постоянно, нарушен е бил сънят му, станал е изнервен и раздразнителен, притеснявал се е и се е срамувал от начина, по който живее, изпитвал е страх от сериозно увреждане на здравето, както и чувство на незащитеност и малоценност.

Ищецът ангажира гласни доказателства. Моли съда да уважи иска му изцяло. Претендира разноски, съгласно представен списък.

Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) при Министерството на правосъдието (МП) в писмен отговор на исковата молба и в съдебно заседание, чрез процесуален представител, изразява становище за неоснователност и недоказаност на

исковата претенция. Твърди, че не се установява наличие на неизпълнение на вменено от закона задължение на ответника, което да ангажира отговорността му и с което да нарушава чл.3 от ЗИНЗС. Оспорва иска изцяло по основание и размер като неоснователен и недоказан. Счита, че не са налице предпоставките по чл.284, ал.1 ЗИНЗС, поради което моли искът да бъде отхвърлен. Претендира юрисконсултско възнаграждение. Прави възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение. Представителят на Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция и моли да бъде отхвърлена. Административен съд София - град, I отделение, LXV състав, след като взе предвид становищата на страните и въз основа на приетите по делото на доказателствата, намира за установено от фактическа страна следното:

Като доказателства по делото са приети представените от ответника справка рег. № 6810/16.06.2022г. относно пребиваването на л.св. Б. Н. С. на територията на Затворническо общежитие от закрит тип (ЗОЗТ) "К." в исковия период и протоколи за извършена дезинсекция и дератизация за същия период.

От справката се установява, че Б. Н. С. е постъпил в ЗОЗТ "К." на 19.11.2019г., като е пребивавал в 5-та и 6-та група за различни периоди, като на 07.12.2021г. е приведен в затвора – [населено място]. По време на престоя си в 5-та група (от 17.09.2021 до 07.12.2021г) е разпределен в 6-то спално помещение. В справката са посочени поименно лицата, с които ищецът е пребивавал в едно помещение. След справка в дневниците за завеждане в ЗОЗТ "К." не се установява ищецът да е подавал молби за допълнително третиране на спалните помещения против насекоми, както и молби за преместване в друго спално помещение, респективно в друг затвор или общежитие.

По искане на ищеца, по реда на чл. 192 ГПК, от Столична регионална здравна инспекция (СРЗИ) с писмо рег. № 05-114(1)/09.06.2022 г. (л. 54 по делото) е представена справка за резултатите от извършени проверки за хигиенно-битовите условия в ЗОЗТ "К." за периода от м.08.2019 до 06.12.2021г. 13.09.2019 г. до 28.02.2022 г. В нея се съдържа информация, че във връзка с подаден сигнал на задържано лице е извършена проверка на 21.12.2020г. В резултата на проверката са дадени препоръки за последващи организационни и регулярни мероприятия, свързани с материално-техническото осигуряване в обекта и ДДД обработки, съгласно Наредба №1/05.01.2018 г. за условията и реда за извършване на дезинфекции, дезинсекции и дератизации. На 05.04.2019г. в СРЗИ е постъпило писмо от МОСВ във връзка с постъпил при тях сигнал за некачествена вода в резервоар, хранещ ЗОЗТ "К.". Сигналят е изпратен по компетентност до директора на "Експлоатация и поддръжка" при "Софийска вода" АД. В заключение в писмото се излага, че в местата за лишаване от свобода, провеждането на мероприятия, свързани с профилактиката и лечебната дейност, противоепидемиологично осигуряване и спазване на хигиенните норми, се осъществява от секторите „Медицинско обслужване“ към ГДИН, подчинена на МП.

По искане на ищцата са разпитани двама свидетели. Според показанията на свидетеля К. Е. К., пребивавал през исковия период в ЗОЗТ "К.", в общежитието нямало помещение без насекоми – хлебарки и дървеници. Те били навсякъде.

От показанията на свидетеля И. А. С., пребивавал в едно помещение с Б. Н. С. в 5-та група, в помещението било пълно с дървеници, хлебарки, жаби, гущери, голи охлюви. Д. хапели, което предизвиквало обриви и пречили на съня. Ищецът се оплаквал от дървениците, бил алергичен. От време на време му давали "А.", който малко облекчавал, но не лекувал. Б. С. недоволствал, оплаквал се, пишел жалби. Идвала

фирма да пръска, но според свидетеля пръскали с нещо като вода, от което нямало ефект и след третиране нямало умрели насекоми.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Искът е с правно основание чл.284, ал.1 ЗИНЗС – претендира се обезщетение за вреди, причинени на лишен от свобода от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. На основание чл. 203, ал. 1 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от Глава единадесета на АПК, исковите за обезщетения за вреди, причинени на граждани или юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица се разглеждат по реда на тази глава. Съгласно чл. 203, ал. 2 (ДВ, бр. 13 от 2017 г.) от АПК, за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ) или на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. Според чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС, съгласно който осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение, като в ал. 2 на същия член е посочено, че за изтезания, жестоко, нечовешко или унижително отношение се смятат и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

За да бъде приета основателност на иска за вреди с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, следва кумулативно да бъдат доказани: акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с което се нарушава чл. 3 от ЗИНЗС и настъпила, в резултат на нарушението неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, оборима презумпция. Следователно, отговорността на държавата се ангажира при доказано подлагане на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение (чл. 3, ал. 1), както при поставянето на лицата в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" или "задържането под стража", изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност (чл. 3, ал. 2).

В случая се претендира обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 20000 лева, причинени в резултат на незаконосъобразни фактически действия и бездействия на администрацията в ЗОЗТ "К.", изразяващи се в поставянето на ищеца в условията, в които е пребивавала там от 30.11.2019г. до 06.12.2021г. - в помещение с

множество дървеници, които непрестанно го хапели.

Искът за присъждане на обезщетение е предявен от процесуално легитимирано лице – лишено от свобода, изтърпяващо наказанието си в ЗОЗТ “К.” в периода от 30.11.2019г. до 06.12.2021г., което твърди, че условията, в които е бил поставен там са му причинили физическо и психическо страдание, значителен дискомфорт, накърняване на човешкото му достойнство и притеснения, които е изпитвал постоянно, нарушен е бил сънят му, станал е изнервен и раздразнителен, притеснявал се е и се е срамувал от начина, по който живее, изпитвал е страх от сериозно увреждане на неговото здраве, както и чувство на незащитеност и малоценност.

Искът е предявен срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ - юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите и областните служби „Изпълнение на наказанията“ - надлежен ответник по чл.205 от АПК, вр. с чл.285, ал.1 от ЗИНЗС.

В случая следва да се приложат установените за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ стандарти, установени от Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), в постановеното пилотно решение по делото Н. и др. с/у България, в което Европейският съд е дал генерални мерки за преодоляване на проблемите на условията в затворите, нарушаващи забраната по чл. 3 ЕКПЧ. В решението Н. ясно се сочи, по какъв начин следва да се прилага българският закон, предоставящ компенсаторно средство, за да може да изпълни изискването за ефективно вътрешноправно компенсаторно средство за защита от нарушаване на чл. 3 ЕКПЧ. Както е посочено в §226 и §227 от решението по делото Н. и др. срещу България чл. 3 от Конвенцията защитава една от основните ценности на демократичното общество. Той забранява по абсолютен начин изтезанията или нечовешкото или унижително отношение или наказание, независимо от обстоятелствата и поведението на жертвата. За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. Въпреки че малтретиране, което постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принизява човек, показвайки липса на уважение или води до засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне в обхвата на забраната на чл.3.

Както посочва ЕСПЧ, в оценката на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия

В случая ищецът не навежда доводи за липса на достатъчно жилищна площ, липса на престой на открито, достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение или липса на медицинска помощ. Единственото

му твърдение е свързано с наличие на дървеници, които го хапели и му причинявали физически и психически страдания - несъответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания.

От събраните по делото доказателства се установява, че действително в помещението, в което е пребивавал Б. Н. С. в ЗОЗТ „К.“ в периода от 30.11.2019г. до 06.12.2021г., е имало дървеници. От показанията на разпитаните свидетели, които са непротиворечиви и взаимно се допълват, се установява, че в ЗОЗТ “К.” и конкретно в помещението, в което ищецът е пребивавал в 5-та група е имало множество дървеници, които го хапели. Установено е, от показанията на разпитаните свидетели и от представените протоколи, че в помещенията редовно е извършвана дезинсекция, но както твърдят и двамата свидетели дървениците не намалявали и не се повлиявали от нея. Това се доказва и от приетото писмо от Столичната РЗИ за извършваните проверки в ЗОЗТ “К.” на 21.12.2020г. и дадените препоръки за последващи организационни и регулярни мероприятия, свързани с материално-техническото осигуряване в обекта и ДДД обработки, съгласно Наредба №1/05.01.2018 г. за условията и реда за извършване на дезинфекции, дезинсекции и дератизации.

Относно ефекта на борбата с инсекти, в § 243 от пилотното решение по делото Н. и др. срещу България от 27.01.2015 г. за условията в българските затвори се споменава, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем, чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. От представените протоколи и свидетелските показания се установява, че се пръска редовно срещу дървеници, но авластите не са се справили с проблема.

Законът забранява осъдените и задържани лица да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко и унизително отношение и задължава държавата да им осигури от една страна, условия, съобразени с уважението към човешкото достойнство, от друга - начинът и методът на изпълнение на наказанието да не ги подлага на страдание или трудности от степен над неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането, и от трета - като се има предвид практическите нужди на задържането, тяхното здравословно и физическо състояние да бъдат адекватно гарантирани.

В случая е установено неизпълнение на законови задължения – неосигуряване на благоприятни и хигиенични условия при изтърпяване на наказанието лишаване от свобода. От събраните по делото доказателства се установява, че в помещенията, в които е бил настанен ищеца в ЗОЗТ “К.” е имало множество дървеници, които не са били унищожени при извършваните дезинсекция и дератизация. Свидетелите дават показания, че имало епидемия от дървеници, хлебарки и други вредители, които са навсякъде и които хапели ищеца, което му причинявало болки и страдания, положението му е било непоносимо, бил е алергичен, не е могъл да спи нощно време. Условията в ЗОЗТ “К.” също не били хигиенични и благоприятни. Свидетелите установяват наличие на множество дървеници в спалните помещения и навсякъде, а изтребването от лишените пот свобода било невъзможно.

Следва да бъде посочено, че според Годишен доклад на националния

превантивен механизъм за 2020 г. на О. на Република България, публикуван на 4.3.2021 г. и свободно достъпен на Интернет адрес [prisonreform. bg](http://prisonreform.bg): "Изводите показват, че продължава да е налице дългогодишният проблем с наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода, като това е констатирано във всички проверени обекти – дори и там, където е извършван цялостен ремонт. В тази връзка са отправяни препоръки към ГДИН за търсене на алтернативни начини за справяне с този проблем. Несъмнено този проблем ще бъде във фокуса на проверките на Н. и през настоящата година. „Докладът обхваща по-голямата част от исковия период, като съдът приема, че по делото не са налице данни, които да оборят официално потвърдената информация на О. на Република България относно дългогодишен проблем с наличието на хлебарки и дървеници. Доказано е незаконосъобразно бездействие на служителите на ответника при изпълнение на задълженията им за осигуряване на благоприятни условия по време на изтърпяване на наказание лишаване от свобода. При положение, че дървениците са активни спрямо човека нощем; че са установени многобройни ухапвания по тялото на ищеца през исковия период, е нарушено правото му по чл. 84, ал.2 т.2 ЗИНЗС да се ползва от непрекъснато време за сън не по-малко от 8 часа на денонощие.

Съдът е обвързан от практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по тълкуването и прилагането на приложимите към казуса по делото разпоредби на Конвенцията – чл. 32 ЕКПЧ. Въз основа на нормите на международното право, обвързващо Република България, неговото тълкуване от ЕСПЧ, както и закрепените в Конституцията и ЗИНЗС принципни положения за забрана на всяко причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство на лицата, чиято свобода е ограничена, с факта на пребиваване в място за лишаване от свобода, неотговарящо на посочените принципни положения и стандарти, е налице първата предпоставка на отговорността по чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ. При пасивността на ответника да посочи доказателства, опровергаващи твърденията на ищеца за наличие на дървеници в спалните помещения ЗОЗТ "К." въпреки изпълнението на сключения за целта договор, съдът е длъжен да съобрази ефекта от тези условия върху ищеца, но от друга страна и периода на изтърпяване на наказанието при тези условия – почти две години. ЕСПЧ в своята практика дава израз на разбирането за „нечовешко“ и „унизително“ отношение, определяйки едно отношение като „нечовешко“ когато, *inter alia*, то е умишлено, прилагано е в продължение на часове и е причинило или фактическа телесна повреда, или силно физическо и психическо страдание. Той счита едно отношение за „унизително“, когато то е било такова, че е предизвикало в

жертвите усещания за страх, страдание и малоценност, които могат да ги унижат и обидят (решение К. срещу Полша 30210/96, § 92). Въпросът дали целта на отношението е била да унижи или обиди жертвата е още един фактор, който следва да се вземе предвид, но липсата на каквато и да е цел не може убедително да изключи нарушение на Член 3 (реш. по дело 28524/95, § 74; по дело 47095/99, § 101). Тези стандарти следва да бъдат приложени спрямо ищеца. Решенията на ЕСПЧ, например пилотното решение по делото Н. и др. срещу България, без изключение сочат, че независимо от продължителността на престоя на лишените от свобода или задържани лица при посочените по-горе условия, са поставени при нечовешки и унижителни условия по смисъла на чл. 3 ЕКПЧ. Без значение е периодът от време, през който лицата са ги търпели - той има значение само за определяне на размера на обезщетението. Ирелевантно също така е и обстоятелството, че ищецът не е бил поставен в по-неблагоприятни условия от останалите затворници, т. е. и други лишени от свобода са търпели същите условия. Наличието на нарушение на основно право сочи на понасяне на неимуществени вреди - накърняване на човешкото достойнство, дискомфорт, унижение

Неоснователни са доводите на ответната страна за недоказаност на претърпените от ищеца неимуществени вреди. Въз основа на събраните по делото доказателства, при приложението на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС, неимуществените вреди се предполагат до доказване на противното. След като е доказано нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, по силата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС е налице и втората предпоставка за ангажиране отговорността на ответника, а именно настъпването на неимуществени вреди.

Между незаконосъобразното бездействие и вредите има пряка и непосредствена

От установеното по делото неизпълнение не следва автоматично обезщетяване на причинените неимуществени вреди в парично изражение, възприето за дължимо от този, чиито права са нарушени, съобразно неговото лично, субективно усещане. Естеството и характерът на причиненото страдание съдът следва да прецени не само от страна на субективното възприятие и усещане на пострадалия за причинена вреда, но и с конкретните факти, от които тя произтича и най-вече обезщетението следва да е съобразено с общите схващания за справедливост, съобразени от съда при приложението на чл. 52 от Закона за задълженията и договорите. При отчитане на интензитета на негативните преживявания, продължителността от около 700 дни за исковия период, при съобразяване на стандарта на живот в страната и решенията на ЕСПЧ, съдът счита, че обезщетението следва да бъде определено в размер от 1 400 лева за целия исков период. За разликата

до пълния предявен размер от 20 000 лв. искът следва да се отхвърли. При този изход на правния спор, своевременно направено искане и доказани разноски по списък по чл. 80 ГПК, на ищеца се дължат разноски в размер общо 10 лева държавна такса и на адвоката се дължи адвокатско възнаграждение по чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата в минимален размер от 154 лева, съобразно уважената част от иска, на основание чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС.

На ответника не се дължи юрисконсултско възнаграждение, на основание чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС, предвид частичното уважаване на иска.

Воден от горното и на основание чл. 284, ал. 1 и чл. 286, ал. 3 от ЗИНЗС, във връзка с чл. 203 и следващите от АПК, във връзка с чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините, Административен съд - [населено място], 65-ти състав,

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", на основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС да заплати на Б. Н. С., ЕГН [ЕГН], обезщетение в размер на 1400 (хиляда и четиристотин) лева, за претърпени неимуществени вреди от нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, причинени от условията, в които е бил поставен в ЗОЗТ „К.“ в периода от 30.11.2019г. до 06.12.2021г. – в помещение с множество дървеници, като ОТХВЪРЛЯ иска до пълния предявен размер от 20 000 лева.

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" да заплати на Б. Н. С., ЕГН [ЕГН], чрез адв. И. Ю., разноски за съдебното производство в размер в размер 10 (десет) лева.

ОСЪЖДА Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" да заплати на адв. И. Ю., адвокатско възнаграждение в размер на 154 (сто петдесет и четири) лева, на основание чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата.

Решението подлежи на обжалване в 14 - дневен срок от съобщаването му на страните, с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд – [населено място].

СЪДИЯ: